

عنوان مقاله: بررسی تاثیر ارتباط والدین و معلم در پیشرفت و بهبود یادگیری دانش

آموزان

مسعود نقی زاده* - آموزش و پرورش

علی شاپیری - آموزش و پرورش

محمد رضا عیدی پور - آموزش و پرورش

چکیده:

نقش معلمان و والدین در افزایش پیشرفت یادگیری کودکان به طور قابل ملاحظه ای با دستیابی به اهداف یادگیری تسهیل می شود. بهبود پیشرفت دانش آموزان به اهمیت هم افزایی بین مربیان و والدین در تعقیب اهداف یادگیری بستگی دارد. یکی از مهم ترین دلایل پیشرفت دانش آموزان، ارتباط معلم و والدین در تلاش برای بهبود پیشرفت یادگیری است تا معلمان و والدین توانایی های کودکان را به نحو مطلوب کنترل کند تا نتایج یادگیری یا دستاوردهای یادگیری به دست آمده جهت دهی بیشتری داشته باشد. روش تحقیق علمی پژوهشی می باشد که طبق مطالعات مجلات و تحقیقات و مصاحبات گردآوری شده است. نتایج مطالعه نشان می دهد که کنترل پیشرفت یادگیری کودکان از طریق ارتباط موثر بین والدین یا خانواده در خانه و معلمان در مدرسه می تواند به کودکان در درک پتانسیل تحصیلی و غیر درسی خود کمک کند و به آنها امکان می دهد در تلاش برای بهبود یادگیری بصورت مستقیم شرکت کنند.

واژگان کلیدی: ارتباط - معلم پیشرفت - دانش آموزان

مقدمه :

حضور یک فرزند با هوش و درس خوان در خانواده که از همان سال های اول تحصیل قابل تشخیص است، وظیفه والدین و به خصوص مادر را صد چندان می کند. متأسفانه مادران وظیفه خود را در این می بینند که بالای سر فرزندشان بایستند، تا او مشق هایش را بنویسد، از او درس پرسند، دیکته بگویند و یا حتی بعضی از کارهای درسی فرزندشان را انجام دهند.

هدف و تمرکز همه این فعالیت ها- فرزند- است، اما این کارها تا چه زمانی می تواند موثر باشد؟ چند درصد از والدین از چنین روش هایی به نتایج موثر و ماندگاری می رسند؟

مادرانی که علاقه مند به پیشرفت مستمر و واقعی فرزندشان هستند، باید جهت قسمتی از فعالیت ها را به طرف خود برگردانند. مادران باید پا به پای فرزندان، پیش روند، اما نه در امور درسی، بلکه در رشد فکری و فرهنگی.

یک مادر منطقی، در وهله اول انتظار خودش را از خود بالا می برد و به آنچه دارد قانع نمی شود. او همه وقتش را به امور روزمره و خنثی اختصاص نمی دهد بلکه در تربیت فرزند، وقت هایش را به زمان هایی برای سرگرمی و زمان هایی برای ارتقای اندیشه تقسیم می کند.

هدف این پژوهش بررسی عوامل موثر بروضعیت تحصیلی دانش آموزان است. برای دست یابی به این هدف، متغیرهای گوناگون مرتبط با عملکرد تحصیلی اعم از متغیرهای فردی و شخصیتی دانش آموزان، متغیرهای مربوط به عوامل آموزشی از قبیل نگرش به رفتار معلم، مدیر، مشاور، امکانات آموزشی آموزشگاه و متغیرهای خانوادگی، از قبیل نوع روابط باسرپرست، تعداد خانوار و... را شناسایی و از طریق تدوین فرضیه، ارتباط این متغیرها را با وضعیت تحصیلی دانش آموزان، شد.

پیشینه تحقیق

بر اساس اصل ارزیابی انجام شده (روزنبرگ، ۱۹۷۹) فردی ممکن است پیش بینی نماید که پیشرفت تحصیلی و نقش انجمن اولیاء بر خودپنداره اش، از طریق ارزیابی های دیگر افراد مهم تأثیر می گذارد. شبیه همین پیش بینی ممکن است بر اساس تئوری مقایسه اجتماعی انجام شود (فستینگر، ۱۹۵۴). طبق این تئوری، پیش بینی فرد به عملکردش در گروه اجتماعی مورد مقایسه (به ویژه در میان همکلاسان که اهمیت زیادی دارند)، بستگی دارد. (راجرز، اسمیت و کلمین، ۱۹۸۷). مطابق نظر (دیویس، ۱۹۷۸) دانش آموزان ممکن است در صورتی که خودشان را با اکثریت همکلاسی هایشان مقایسه نمایند، اشتیاق نسبتاً پایینی داشته باشند. پارکر و مارش (۱۹۸۴) نیز نظری مشابه همین نظر، از طریق فرضیه «چهارچوب داوری»^۲ مطرح می نماید. مطابق این مدل، تغییر خودپنداره احتمالاً پیامد افزایش موفقیت و پیشرفت است تا این که متغیری ضروری برای پیشرفت (میرعلی یاری، ۱۳۷۹).

اهداف تحقیق:

هدف کلی تحقیق: بررسی تأثیر مستمر اولیاء و مربیان در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مقطع ابتدایی بوده است.

اهداف ویژه تحقیق:

بین دانش آموزانی که خانواده فعالی در بخش انجمن اولیا و دانش آموزانی که خانوادهاشان غیر فعال هستند چه واکنشی در مدرسه دارند

در بعد و مسئله تحصیلی دانش آموزان چه تاثیری می تواند انجمن اولیا و مربیان بگذارد

- بین دانش آموزان دختر دارای مادران شاغل فرهنگی و غیر فرهنگی از لحاظ عملکرد تحصیلی تفاوت وجود دارد.

- آیا ترغیب خانواده ها به شرکت مستمر در کلاس های آموزش خانواده و همیاری و هم فکری در روحیه دانش آموزان از نظر روانشناسی کودمات چه تاثیر مثبتی و احیاناً منفی می گذارد .

- هماهنگی معلمان و مدیران و بخش های اداری و تربیتی بخصوص پرورش با خانواده ها و تعیین برنامه ریزی هماهنگ و هم سوع در آینده نگری دانش آموزان

فرضیه تحقیق

در این تحقیق ، محقق در صدد است که مقایسه عملکرد تحصیلی دانش آموزان دارای والدین شاغل فرهنگی و غیر فرهنگی مقطع راهنمایی پسرانه در مدارس شهرستان ایزه از طریق پرسش شوندگان مورد تجزیه و تحلیل و ارزیابی قرار دهد و از روش اسناد و مدارک موجود مشخص نماید ..

بین دانش آموزان پسر دارای والدین شاغل فرهنگی و غیر فرهنگی از لحاظ عملکرد تحصیلی تفاوت وجود دارد .

بین دانش آموزان دختر دارای مادران شاغل فرهنگی و غیر فرهنگی از لحاظ عملکرد تحصیلی تفاوت وجود دارد .

بین دانش آموزان دختر دارای پدر فرهنگی و غیر فرهنگی از لحاظ عملکرد تحصیلی تفاوت وجود دارد.

بین دانش آموزان پسر دارای پدر فرهنگی و غیر فرهنگی از لحاظ عملکرد تحصیلی تفاوت وجود دارد .

تفاوت نظام اجتماعی مدنی در دانش آموزان پسر دارای والدین شاغل و دانش آموزان پسر غیر وادین شاغل .

بررسی و ارزیابی یک سال تحصیلی (۹ماه) بین این دو قشر پسران دارای والدین غیر شاغل و شاغل از نظر لیست و بارم نمرات.

بررسی و نگرش بین حضور مستمر وادین شاغل و غیر شاغل در مدارس و ایفای نقش در مدارس فرزندان.

اهمیت و ضرورت تغییر نگرش

تاریخ با ملت بزرگی که نمی تواند نیازهای تربیتی شهروندان خود را رفع کند خوب تا نخواهد کرد.

در صورت وجود ویژگی های زیر رهبران تربیتی و آموزشی از پس پیچیدگی جهان امروز بر خواهند آمد. این ویژگی ها شامل:

۱- بینش استراتژیک

۲- رویکرد جهانی به معضلات کنونی

۳- توان نوآوری و انطباق با تغییر

۴- برخورد اخلاقی با مسائل

۵- توان بالای یادگیری

۶- توان بالای تغییر ذهنیت و فکرو انعقاد پذیری

۷- توان آگاه کردن مردم

۸- تمایل به ایجاد نظام مشارکتی و پاسخگو

با داشتن چنین ویژگیهایی هدف بزرگ آموزش و پرورش یعنی آموختن، یادگیری در زندگی و از زندگی، و فهمیدن جهان در حال تغییر تحقق می یابد و این مدیران نظامهای آموزشی را مورد بازسازی قرار می دهد.

نقش معلمان ضمن تقویت ارزشهای معنوی و انسانی، استعداد و توانایی فرد را برای فهمیدن، قضاوت کردن، تفکر انتقادی و اظهار عقیده پرورش می دهند.

بررسی عوامل روانی، اجتماعی و آموزشی موثر بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان

عملکرد تحصیلی، (افت یا پیشرفت تحصیلی) تحت تاثیر ابعاد متعدد زیستی، روانی و اجتماعی قرار دارد. این عوامل در چهار گروه، شامل؛ عوامل مربوط به دانش آموز، خانواده، مدرسه، آموزشگاه و عوامل مربوط به اجتماع و محیط خارج از مدرسه دسته بندی می شوند.

هدف این پژوهش بررسی عوامل موثر بر وضعیت تحصیلی دانش آموزان شاهد مقطع راهنمایی استان همدان است. محقق برای دست یابی به این هدف، متغیرهای گوناگون مرتبط با عملکرد تحصیلی اعم از متغیرهای فردی و شخصیتی دانش آموزان، متغیرهای مربوط به عوامل آموزشی از قبیل نگرش به رفتار معلم، مدیر، مشاور، امکانات آموزشی آموزشگاه و متغیرهای خانوادگی، از قبیل نوع روابط باسرپرست، تعداد خانوار و... را شناسایی کرده و از طریق تدوین فرضیه، ارتباط این متغیرها را با وضعیت تحصیلی دانش آموزان شاهد، تبیین نموده است.

بررسی تاثیر ارتباط مستمر اولیا و مربیان در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

به طور کلی اکثر پدران و مادران به فعالیت های آموزشی فرزندان خود علاقه مند بوده و در فراهم ساختن امکانات و تسهیلات لازم برای تحصیلات موفقیت آمیز فرزندان خود از هیچ کوششی فروگذار نمی کنند. در واقع هر پدر و مادری خواهان موفقیت فرزندان خویش است

بر مبنای یک احساس و سنت دیرین مشخص ترین مسوولیت خانواده در قبال زیست و رفاه فرزند خویش در تامین غذا، پوشاک، مسکن، بهداشت و تربیت خلاصه شده است. غذا و پوشاک و مسکن در چهارچوب تسهیلاتی که خانواده برای خود فراهم می کند تامین می شود. در این سه زمینه فرزندان خانواده ها در کنار دیگر افراد خانواده از امکاناتی که نیازهای آنها را رفع می کنند بهره مند می شوند.

بهداشت فرزندان خانواده در دو بعد مراقبت و پیشگیری و درمان یکی با مسوولیت و کوشش خانواده و دیگری با مباشرت پزشک و سازمان‌های درمانی شکل می‌گیرد. پدر و مادر به انگیزه علاقه‌ای که به حیات و سلامت فرزند خویش دارند، به فراخور امکانات اجتماعی و اقتصادی خود برای حفظ سلامت فرزند خویش اهتمام دارند.

در مساله تربیت، به‌ویژه از لحاظ جنبه‌های عمومی اغلب نقش خانواده کمتر از آن است که انتظار می‌رود.

در جامعه امروز مدرسه عملکرد تربیت کودکان را در چارچوب هدف‌ها و برنامه‌های مشخص تربیت عمومی عهده‌دار می‌باشد. آموزش و پرورش عمومی به نیازهای تربیتی هرگروه در قالب هدف‌های کلی تربیتی و رشد، کم و بیش پاسخ می‌دهد اما طبیعت هر فرد را ویژگی‌هایی است که در قالب برنامه‌های عمومی نمی‌گنجد و به چاره‌جویی و اعمال روش‌های خاص نیاز دارد.

هدف‌ها و سیاست‌های آموزش عمومی به شرایط طبیعی و متوسط هر گروه سنی متوجه است و مدرسه را معمولاً مجال آن نیست که ضرورت‌ها و نیازهای تربیتی فرد را نیز تشخیص دهد و به صورت مطلوب دنبال کند.

تربیت صحیح کودکان و نوجوانان کوشش و همکاری متقابل خانواده و مدرسه را برای شناخت و چارجویی مسائل روزمره تربیتی ایجاب می‌کند. به‌طوری که امروزه پیوند مستمر خانه و مدرسه و ارتباط متقابل اولیا و مربیان به عنوان یکی از مهم‌ترین ارکان تعلیم و تربیت مطرح است. آنجا که پدر و مادر مسوولیت تربیت فرزند خویش را یکجا به مدرسه محول می‌کنند و از آن نیازها و ضرورت‌های تربیتی فرزند خویش که در چارچوب تربیت عمومی و رسمی نمی‌گنجد، فارغ

هستند و به انتظار نتایج تربیت رسمی، فرصت‌ها را از دست می‌دهند دشواری‌ها و کمبودهایی پدید می‌آید که همکاری و همفکری خانواده و مدرسه به‌موقع و به‌سادگی می‌تواند در جهت رفع آنها موثر باشد.

مدرسه معمولاً به ضرورت‌های تربیت فردی کمتر برخورد می‌کند و کمتر می‌رسد. چه بسیار ضرورت‌ها که در ارتباط با نیاز تربیتی یکایک کودکان و نوجوانان درخور توجه هستند و مربی و معلم به آنها برخورد نمی‌کند. به‌طوری که آنها را نمی‌شناسد و تشخیص نمی‌دهد یا از آنها با چشم‌پوشی و اغماض می‌گذرد و این خانواده است که در مقیاس محدود مراقبت یا در اثر تماس بیشتر و مستقیم‌تر روزانه با ویژگی‌های فرزند، به این نیازها برخورد می‌کند و فرزند خود را بهتر می‌شناسد.

خانواده‌ها اغلب از هدف‌ها و رئوس آموزش و پرورش رسمی و ابعاد آن بی‌اطلاعند و بنابراین ممکن است از نظر مسائل تربیتی مخالف با تربیت رسمی مدرسه‌ای عمل کنند. این شیوه زمانی تعدیل می‌شود که بین مدرسه و خانواده تبادل اطلاع و تجربه معمول باشد و جنبه فردی تربیت را با همفکری متقابل شناسایی کنند و به چاره‌جویی نقص‌ها و کمبودها پردازند.

همکاری خانه و مدرسه معلم را در شناخت مسائل یاری می‌دهد و جنبه کلی روش‌ها و مقاصد تربیت عمومی را با ضرورت‌های عینی تربیت فرد هماهنگ می‌کند. شناسایی کودکان و نوجوانان مستلزم آگاه بودن مربی به آن خصوصیات فکری و عاطفی و رفتاری کودک است که در مدرسه ظاهر نمی‌شوند و از شرایط خانوادگی نشأت می‌گیرند یا فقط در خانه و در ارتباط با محیط خانوادگی مجال ظهور و رشد دارند. برای مربی و معلم نیز در مساله تربیت و تعلیم گاه و بیگاه

مسائلی پیش می‌آید که چاره‌جویی آنها مستلزم آگاهی از علت‌هایی است که از شرایط خانوادگی ناشی می‌شوند.

در انجمن‌های امروزه سعی بر این است که گروه متجانس‌تری که دید و نظر تربیتی وسیع‌تر دارند به عنوان اعضای انجمن برگزیده شوند و کار سالانه انجمن‌ها بیش از آنکه با نحوه اداره و تجهیز مدرسه و تهیه وسایل در ارتباط باشد با مسائل تربیتی و دشواری‌هایی که مربی و معلم در جریان کار روزانه تعلیم و تربیت با آنها برخورد می‌کنند پیوند داده شود، سعی می‌شود همکاری و همفکری مستمر اولیا و مربیان به منظور چاره‌جویی دشواری‌های روزمره و در جست‌وجوی روش بهتر و موثرتر تربیتی برای حل مسائل خاصی باشد که در مجموعه روش‌های تربیتی پیش‌بینی نشده‌اند و برای آنها از تجربه‌های قبلی و مکتوب الگو و علاج مشخص به دست نیامده است. هنوز هم در این زمینه تا حصول مقصود فاصله بسیار است.

از طرفی پیگیری توصیه‌ها و تصمیم‌های انجمن‌ها تا حصول نتیجه نهایی و احساس اینکه بررسی‌ها و بحث‌ها و نتیجه‌گیری‌ها عملاً سودبخش بوده است، بر قوام و دوام کار انجمن‌ها می‌افزاید و ادامه آن تدریجاً انجمن‌ها را در جهت مطلوب قرار می‌دهد. یکی از عمومی‌ترین و موثرترین روش‌ها برای جذب مشارکت والدین و اولیای مدرسه، توسعه انجمن‌های اولیا و مربیان در مدارس است. این نشست‌ها و گردهمایی‌ها باید محتوای آموزشی داشته باشد.

خلاصه کلام آنکه نظارت، هدایت و حمایت مستمر والدین می‌تواند موجبات رشد شخصیت و پیشرفت مطلوب تحصیلی فرزندان‌شان را فراهم آورد. معذکک خیلی از اولیای دانش‌آموزان به علل گوناگون از کار خود سر باز می‌زنند و این امر را فقط برعهده خود مدرسه و مربیان می‌گذارند.

نکاتی برای جذب اولیای دانش آموزان

انجمن اولیا و مربیان در جذب اولیا نکات زیر را توصیه می نماید:

۱- مدیران مدارس و مسوولان انجمن ها با کرامت انسانی و اخلاقی اسلامی با تمام اولیا برخورد نمایند.

۲- در هنگام مراجعه اولیا اگر به علت نداشتن جا از ثبت نام فرزندش معذور هستید این معذورت را با دلیل و منطق برای آنان اثبات کنید و در عین حال نسبت به ثبت نام فرزندش در آموزشگاه های همجوار او را راهنمایی نمایید. چون در همه حال مردم از ما انتظار یاری دارند.

۳- هر زمان پدر و مادری جهت کاری به مدرسه مراجعه می نمایند از آنها با خوشرویی استقبال و حتی المقدور نسبت به انجام تقاضایش با وی همکاری نمایید.

۴- از نوشتن نامه تند و کنایه زدن به اولیایی که نسبت به تعلیم و تربیت فرزندان شان کوتاهی می کنند شدیداً خودداری کنید.

به امید آن که مدیران محترم مدارس کشور با رعایت حداقل این نکات بتوانند بیش از پیش اولیا را به کنون باصفای مدرسه فراخوانند و با تعاون و همکاری آنان رسالت خود را که تعلیم و تربیت آینده سازان این مملکت اسلامی بهتر انجام دهند.

نتیجه گیری

با توجه به مطالبی که بیان شد نتایج به دست آمده به شرح ذیل اعلام می گردد:

۱- تماس اولیا و شناسایی دانش آموزان محروم از محبت والدین (فوت یا متارکه والدین) به میزان زیادی بر پیشرفت تحصیلی اینگونه دانش آموزان اثر دارد.

۲- رابطه نزدیک و تنگاتنگ والدین و مربیان می تواند به مقدار قابل توجهی بر آگاه سازی والدین در پیشگیری از اختلالات عاطفی دانش آموزان کمک کند و در بهبود فرآیند آموزش و پیشرفت تحصیلی موثر باشد.

۳- تماس اولیا با معلمین به منظور شناخت علل ناسازگاری و برخورد مناسب با دانش آموزان به میزان زیادی بر رشد شخصیتی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تاثیر گذار است.

۴- دایر نمودن کلاس های تقویتی و جبرانی از سوی انجمن برای دانش آموزان ضعیف از نظر درسی در پیشرفت تحصیلی آنان به میزان قابل توجهی موثر است.

۵- تبادل نظر علمی، حرفه ای، فرهنگی و اجتماعی والدین با دبیران در معرفی مشاغل اجتماعی به دانش آموزان دوره راهنمایی می تواند بر تقویت انگیزه تحصیلی دانش آموزان بینجامد.

۶- توجه به آموزش خانواده ها توسط کارشناسان علوم تربیتی و علوم اجتماعی و روحانیون محترم تا میزان زیادی می تواند به حل مشکلات و مسائل خانواده ها و سرانجام پیشرفت تحصیلی فرزندان آنان بینجامد.

- ۷- اتخاذ شیوه‌های رفتاری متناسب با دانش‌آموزان از قبیل تنبیه، تشویق، انتظار متناسب با توانایی‌ها از طریق آگاه‌سازی والدین توسط مربیان مدارس بر بهبود روند آموزش و یادگیری موثر است.
- ۸- وجود تضاد در شیوه‌های آموزشی و تربیتی میان اولیا و مربیان تا حد بسیار زیادی بر روند آموزش و یادگیری و در نهایت بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان اثر نامطلوب می‌گذارد.
- ۹- کمک مالی و فکری اولیای دانش‌آموزان در غنی‌سازی اوقات فراغت بر تداوم امر خطیر آموزش و پیشرفت تحصیلی تاثیر به‌سزایی دارد .
- ۱۰- شناسایی دانش‌آموزان دارای مشکل اقتصادی و اعطای کمک از سوی انجمن به آنان تا حد زیادی این‌گونه دانش‌آموزان را به تلاش و کوشش واداشته و انگیزه آنان برای ادامه تحصیل تقویت شده و در نهایت بر بهبود روند آموزش و پیشرفت تحصیلی آنان تاثیرگذار است.
- ۱۱- شناسایی دانش‌آموزان دارای مشکل جسمی نظیر ضعف شنوایی، ضعف بینایی، کلامی و ... و جلوگیری از گسترش این عارضه‌ها سلامت روان و شخصیت دانش‌آموزان مذکور را به مخاطره نمی‌اندازد و به نسبت بر پیشگیری از مشکلات و مفاسد می‌کاهد و بر پیشرفت تحصیلی آنان موثر است.
- ۱۲- قبول پیشنهادات و طرح‌های مفید آموزش که از سوی انجمن ارائه می‌شود توسط مربیان و اولیای مدرسه می‌تواند سبب افزایش بازدهی مدرسه و پیشرفت روند امر آموزش در مدرسه گردد.

فهرست منابع

۱. آیین نامه انجمن اولیا و مربیان واحدهای آموزشی، وزارت آموزش و پرورش
۲. پیوند :نشریه ماهانه آموزشی، تربیتی، انتشارات انجمن اولیا و مربیان، شماره ۲۷۱
۳. نگاه :نشریه خبری آموزشی، تربیتی، وزارت آموزش و پرورش، سال پنجم، شماره ۶۱
۴. جهانگرد، یدالله، آشنایی با انجمن اولیا و مربیان، انتشارات دفتر انجمن اولیا و مربیان
۵. منصور توانگر، روانشناسی رشد، انتشارات پیام، ۱۳۸۴، ص ۱۹ – ۲۱
۶. میترا عالی پور، بررسی مشارکت خانواده در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، انتشارات صدق، ۱۳۸۶.
۷. ذبیح الله حسینی، روانشناسی کودک، انتشارات امیر کبیر، ۱۳۷۹.